

SVRAB SE VRACÍ

- Historie tohoto nepříjemného onemocnění sahá do období více než 1000 let před n.l. Poprvé jej na základě pozorování společných příznaků u nemocných pojmenoval řecký lékař Hippokrates (460- cca 377 př. n.l.) jako *Scabies* z latinského *scabere*: drbat se
Že příčinou svrabu je parazit objevil až v 19. století vídeňský lékař moravského původu Ferdinand von Hebra (1816 – 1880)

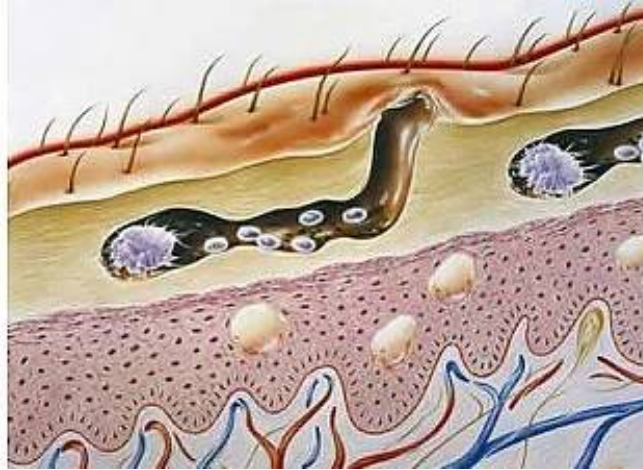
- Lidský svrab způsobuje Zákožka svrabová lidská (*Sarcoptes scabiei* variatio hominis), je to výhradně lidský parazit.
- Zvířecí svrab – lidově prašivinu – způsobují jiné varianty zákožky svrabové (např. psí, koňská, atd.) Postihuje domácí i divoce žijící zvířata.

- Na člověka zvířecí svrab přenosný je, ale zákožky se dále nemnoží. Způsobují pouze vznik jednotlivých svědivých puchýřků. K přenosu dochází úzkým kontaktem s nemocným zvířetem. Specifická léčba se neprovádí, po přerušení kontaktu s nemocným zvířetem projevy postupně vymizí.
- Výskyt svrabu je celosvětový
- Nedostatečná hygiena může průběh nemoci zhoršit. U většiny nemocných, kteří o osobní hygienu dbají, bývá právě naopak problém s určením, zda se skutečně jedná o svrab.
- K nákaze stačí 1 oplodněná samička. V průměru se nachází na těle běžně nemocného svrabem 10-20 zákožek. U *Scabies norwegica* - vzácné formy svrabu to mohou být až 2 miliony zákožek na jediném pacientovi.
- Celková délka života zákožky na lidském těle je až 4-6 týdnů.
- Mimo lidské tělo vydrží zákožky ve vlhkém prostředí asi 3 dny.
- Onemocnění se přenáší nejčastěji přímo těsnějším nebo delší dobu trvajícím kontaktem s nemocným, případně pobytem v prostředí, kde se nakažené osoby pohybují (zařízení, kde je dlouhodobě společně ubytován větší počet lidí, např. ubytovny, tábory, věznice, ale i zdravotnická zařízení a zařízení sociálních služeb.) Dále společným používáním ručníků, ložního a osobního prádla. Častý je přenos na další členy rodiny.
- Příznaky svrabu u člověka se začnou objevovat 2-6 týdnů po nákaze a jsou rozmanité. Typickým projevem jsou pupínky v kůži.

- Může být vidět i chodbička, kterou si v pokožce zákožky hloubí a kladou do ní vajíčka. Pupínky se objevují nejčastěji v místech, kde je kůže jemnější (loketní a podkolenní jamky, podpaží, trup, zápěstí, vnitřní strana předloktí, mezi prsty na rukou i nohou apod., u malých dětí v obličeji...), a jsou provázeny úporným svěděním.

- V současnosti, vzhledem k velmi dobré úrovni osobní hygieny, vypadá svrab většinou netypicky – jako exém nebo alergická vyrážka. Navíc tyto projevy nemusí být, zvláště u starých lidí, vnímány jako svědivé.

- Bez léčby se lidských zákožek zbavit nelze. Léčbu vždy určuje lékař.
- Používají se masti a krémy s obsahem látek, které zákožky zničí. Tyto přípravky je však nutno aplikovat na celé tělo, u starších lidí včetně vlasové pokožky. Přípravek musí působit na zákožky kontaktně. V místě, kde mast není nanesena, mohou zákožky přežívat.
- Zákožky mohou také zůstat v tenké vrstvě seškrábané pokožky pod nehty, proto je důležité před léčbou ostříhat a vyčistit nehty.
- U některých lidí přetrvává svědění i 2 měsíce po přeléčení.
- **Vždy je nutno léčit celou rodinu, případně všechny osoby v přímém dlouhodobějším kontaktu.**
- I když zákožky mimo lidské tělo nevydrží déle než 3 dny (výjimečně se uvádí až 7 dní), mohou po tuto dobu přežívat i na předmětech a textilu, který nemocný používá. Veškeré prádlo, sedací nábytek a předměty, se kterými byl nemocný v přímém kontaktu je tedy nutno případných zákožek zbavit.
- Mylnou domněnkou je, že stačí vše řádně vydezinfikovat. Zákožky jsou roztoči a na ně dezinfekce neúčinkuje!!!
- Možností, jak zákožky zničit, je několik:
 - Oblečení a ložní prádlo vyvařit a přežehlit (zákožka hyne při teplotě nad 50 °C).
 - Prádlo, které nejde vyvařit a přežehlit, dále matrace, čalouněný nábytek, domácí obuv, zimní čepice, kabáty apod. ošetřit vhodným insekticidem nebo ponechat týden v uzavřeném igelitovém pytli mimo pobyt osob. (V zimním období při mrazivých teplotách stačí 3 dny). Provést důkladný úklid.
 - Krémy, masti, tělová mléka apod., používané nemocným, je nutné zničit, protože roztoči v nich mohou přežívat.
 - U nákazy většího počtu lidí např. v ubytovacích zařízeních využít služeb dezinfekčních firem.
- Proti zákožce se nevytváří imunita, takže může docházet k opakovaným nakažám již vyléčených osob.
- Konkrétní prevence, jak se chránit před nakažou svrabem v běžném prostředí, pokud o výskytu tohoto onemocnění u někoho nevíme, je prakticky nemožná.
- Pokud to víme, pak je nejdůležitější léčba všech nemocných a jejich blízkých kontaktů a provádění veškerých opatření ke zničení zákožek.
- Při ošetřování osob postižených svrabem především ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociální péče používat osobní ochranné pomůcky (plášť kryjící celé předloktí až k zápěstí a jednorázové rukavice) pro každého pacienta či klienta nové a to do doby než ošetřující lékař ukončí léčbu poslední osoby nakažené svrabem.